

CADRUL LEGAL PRIVIND PROTECȚIA VIEȚII PRIVATE ȘI SEMNIFICAȚIA EI ÎN EPOCA DIGITALIZĂRII

LEGAL FRAMEWORK ON THE PROTECTION OF PRIVACY AND ITS SIGNIFICANCE IN THE ERA OF DIGITALIZATION

CZU: 342.721:343.211.3:004

DOI: 10.5281/zenodo.6616345

Sergiu BALABAN,
Doctorand, USM

Summary

It is well known that, in addition to the rights of access to fair justice, given that we are in the age of digitalization, citizens also have other rights and interests that come into play when they interact with the justice system, including those related to justice, privacy and personal data. When participating in a trial, people have a reasonable expectation that this will not unduly affect their personal life and will not expose them to unnecessary public attention.

Keywords: *privacy, access to justice, digitization, protection, personal data*

Potrivit articolului 28 din Constituție [1] statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată. În contextul evoluției tehnologice actuale, în prezent, o problemă importantă cauzată de apariția și dezvoltarea noilor tehnologii reprezintă imixtiunea în viața privată. Prezenta comunicare are ca fundament abordarea cadrului legal privind protecția vieții private, în contextul publicării hotărârilor judecătorești pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată, gestionat de către Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești a Republicii Moldova, care conțin date cu caracter personal. Obiectul de cercetare va aborda modalitățile, care afectează viața privată odată cu publicarea actelor judecătorești care conțin date cu caracter personal, precum și cadrul legal care se referă la domeniul în discuție.

În prezent, odată cu globalizarea, dreptul cuprinde în structura sa ramuri din ce în ce mai complexe. Astfel, odată cu extinderea informației în mod rapid și cu apariția tehnologiilor de ultimă generație s-au dezvoltat noi ramuri de drept, precum dreptul internetului, dreptul comunicațiilor și al noilor tehnologii. Dezvoltarea acestora însă impune un dublu efort din partea statului cum ar fi identificarea relațiilor sociale care guvernează o nouă ramură de drept și includerea acestora în relații juridice prin sistematizarea lor într-un cadru normativ.

Totodată, s-au dezvoltat concepte noi, precum digitizarea. În context, rețin că pe de o parte schimbul rapid de date a reușit să faciliteze accesul persoanelor la diverse produse și servicii, iar pe de altă parte a implicat, în egală măsură încălcarea vieții private. Prin urmare, furnizarea rapidă de date, fără verificarea tuturor condițiilor și a politicilor de confidențialitate, accesarea platformelor digitale și

consimțirea la furnizarea oricăror date personale, stabilirea de raporturi comerciale în sfera electronică, utilizarea și reutilizarea de date, reprezintă elemente a căror finalitate trebuie să conțină un așa element ca protecția datelor cu caracter personal și a vieții private.

Reiterez că viața privată este reglementată la nivel intern atât în Constituția Republicii Moldova, cât și în cadrul legislației în domeniu. Potrivit articolului 28 alin. (1) din Constituție, statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată. De asemenea, scopul Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal este de a asigura protecție drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal, în special a dreptului la inviolabilitatea vieții intime, familiale și private. [2] Totodată, conform articolului 47 alin. (2) din Codul Civil, nimeni nu poate să fie supus imixtiunilor în viața intimă, personală sau de familie, nici în domiciliul, reședința sau corespondența sa, fără consimțământul său sau fără respectarea limitelor prevăzute de lege. [3] Termenii „viața privată” și „protecția datelor cu caracter personal” sunt uneori folosiți cu același sens, iar protecția datelor fiind considerată o componentă a vieții private.

În context, rețin că Republica Moldova este semnatară a unor acorduri la nivel internațional și european în domeniul garantării dreptului la viața privată precum și al protecției datelor cu caracter personal. La nivel european și internațional, viața privată este consacrată prin articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene care prevede că, orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor. [4] De asemenea, articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului stabilește că: 1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. Declarația Universală a Drepturilor Omului, consacra viața privată la articolul 12, și prevede că, nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul lui sau în corespondența sa, nici la atingeri aduse onoarei și reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legală împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri. [5]

La nivel jurisprudențial, noțiunea de „viață privată” implică o analiză complexă. În acest context, citez jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia, viața privată reprezintă un concept vast, nesusceptibil de o definiție exhaustivă. De asemenea, în constatările sale, Curtea Constituțională a reiterat jurisprudența Curții Europene, potrivit căreia numele, identificarea de gen, apartenența etnică, viziunea religioasă, informația privind starea sănătății, dreptul la reputație, orientarea sexuală ș. a. constituie elemente importante ale sferei personale protejate de articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că, dezvăluirea de informații referitoare la numele unei persoane, face incident dreptul la respectarea vieții private, garantat de articolul 28 din Constituție (a se vedea *S. și Marper v. Regatul Unit [MC]*, 4 decembrie 2008, § 66). [6] În cauza *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v.*

Finlanda [MC], 27 iunie 2017, § 137. Curtea Europeană a statuat că protecția datelor cu caracter personal are o importanță fundamentală pentru exercițiul dreptului persoanei la viața privată. Articolul 28 din Constituție garantează un drept la autodeterminare informațională, care le permite persoanelor să se bazeze pe dreptul lor la viața privată cu privire la informații care, deși neutre, sunt colectate, procesate și diseminate în mod colectiv și de o manieră în care face incident acest articol. [7]

În context, susțin că imixtiunile în viața privată a persoanelor au determinat organismele internaționale să înglobeze protecția vieții private a persoanelor într-un cadru normativ „unitar”. Astfel, Regulamentul UE nr. 679 din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) a reprezentat principala formă de protecție a datelor cu caracter personal furnizate de către persoane. [8]

Totodată, rețin că în era digitalizării, viața privată a devenit un concept „public” și este strâns legată de identitatea persoanei în sfera online-ului. În acest context, țin să remarc faptul că în unele situații, justiția, prin intermediul instanțelor de judecată, ar fi în stare de afectarea dreptului la date personale. Astfel, unele întrebări se evidențiază odată cu publicarea deciziilor instanțelor pe portalul specializat. De exemplu, în unele cazuri, instanța de judecată publică o dată cu decizia numele și prenumele persoanelor implicate într-un proces.

Prin urmare, accesul la informații în sfera justiției, poate afecta interesele ale mai multor subiecți – justițiabili, reprezentanți ai profesiilor juridice, mass-media și societatea civilă, prin felul în care este reglementat și aplicat în practică acest acces, pentru că uneori unele persoane care nu sunt implicate într-un proces de judecată, pot accesa cu ușurință portalul instanțelor de judecată și să afle informația despre o anumită persoană, care poate fi folosită în alte scopuri și alte interese.

În acest context, țin să remarc faptul că practica publicării online a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova a început odată cu modificarea Legii nr. 514 privind organizarea judecătorească în anul 2007 [9], care prevedea publicarea pe paginile web ale instanțelor a hotărârilor judecătoreștilor, ale Curții de Apel și ale Curții Supreme de Justiție. Totodată, s-a prevăzut că, modul de publicare a hotărârilor judecătorești să fie stabilit printr-un regulament, aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii. De asemenea, Legea în cauză s-a completat cu un articol numit „Transparența activității instanței judecătorești”, care prevede că în fiecare instanță judecătorească este desemnat un angajat al secretariatului responsabil de relațiile cu publicul și că orice persoană are dreptul să solicite și să primească informații referitoare la activitatea instanței judecătorești sau la o anumită cauză. Informația se acordă în forma solicitată (telefon, fax, poștă, poștă electronică, precum și în alte forme de furnizare a informației), cu respectarea normelor privind protecția datelor cu caracter personal și privind confidențialitatea procesului.

Totodată, anonimizarea hotărârilor judecătorești, adică excluderea numelor dar și a altor date cu caracter personal din textul hotărârilor judecătorești a devenit subiectul dezbaterilor după aprobarea în luna iunie în anul 2016 a Regulamentului privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii. [10] La acel moment, Regulamentul conținea norme vagi și interpretabile privind necesitatea anonimizării, dar care au dus la implementarea acestei proceduri, ca și regulă sub pretextul implementării prevederilor Legii privind protecția datelor cu caracter personal. Subiectul a ajuns în centrul atenției publice la începutul anului 2017 atunci când atât practica anonimizării și scoaterea opțiunii de căutare după numele persoanei de pe portalul instanțelor de judecată au devenit subiectul controverselor, stârnind nemulțumirea jurnaliștilor, organizațiilor societății civile dar și a actorilor din sectorul justiției.

Având în vedere cele descrise *supra*, cu referire la anonimizarea hotărârilor judecătorești îmi apare următoarea întrebare, dacă este mai important să anonimizezi hotărârile judecătorești, invocând dreptul la respectarea vieții private, transpus prin numele și reputația unei persoane, sau este mai important să publici hotărârile judecătorești fără a le anonimiza, în interesul justiției transparente permițând consultarea acestor hotărâri de către presă (și alte persoane interesate) și public?

În context, rețin că dreptul la respectarea vieții private, garantat de articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului se manifestă aici prin două aspecte ale sale: numele și reputația unei persoane. În cauza *Pfeifer v. Austria*, 15 noiembrie 2007, § 33, de exemplu, Curtea Europeană a menționat că „viața privată” include aspecte relative la identitatea personală, cum ar fi numele sau imaginea unei persoane, și integritatea fizică și psihologică a acesteia. [11] De asemenea, articolul 8 din Convenție acoperă dreptul persoanei la protecția reputației sale (*Axel Springer AG v. Germania* [MC], 7 februarie 2012, §83). Pe de altă parte, interesul pentru o justiție transparentă poate fi citit deopotrivă în articolele 6 § 1 și 10 din Convenție.

În aceste condiții, în mod evident, dreptul la informație nu este unul absolut și susceptibil limitărilor necesare într-o societate democratică. La fel cum nu este absolut nici dreptul la protecția vieții private și de familie sau alte interese ale persoanei. Adesea cele două drepturi sunt în opoziție, de exemplu când numele persoanei apare într-o hotărâre de judecată publicată online.

Totodată, țin să remarc faptul că un pic de lumină a fost adusă în ceea ce privește anonimizarea hotărârilor prin aprobarea unui nou Regulament privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție pe 24 noiembrie 2018 de Consiliul Superior al Magistraturii, iar Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul unic al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 432/19 din 21 iunie 2016 a fost abrogat.

Astfel, punctul 18 din Regulament prevede cazurile când sunt necesare anoni-

mizarea hotărârilor instanțelor judecătorești, în vederea protejării vieții private a participanților la proces. Totodată, consider că prevederile Regulamentului conțin o marjă largă de discreție referitoare la anonimizarea hotărârilor. Așadar, aplicarea în practică a anonimizării hotărârilor a arătat că aceasta se face neuniform și inconsecvent, făcând ilizibile textele hotărârilor, și zădărnici însuși scopul publicării, iar uneori și efortul de protejare a vieții private.

Concluzii și propuneri

Prin urmare, în raport cu tema cercetată se impune concluzia că în cazul anonimizării hotărârilor instanțelor judecătorești, pentru a nu afecta dreptul la protecția vieții private pe de o parte, iar pe de altă parte dreptul la informație, este necesar stabilirea unui echilibru care va implica o examinare atentă a felului în care aceste drepturi sunt afectate într-o situație concretă sau în fiecare caz concret în care are loc acest conflict de drepturi.

De asemenea, pe lângă faptul că Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, stabilește cazurile privind anonimizarea hotărârilor instanțelor judecătorești, ar fi necesar de a stabili și cercul persoanelor interesate de a accesa hotărârile pe portalul instanțelor judecătorești (avocați, executori, funcționari din diverse instituții, părțile din proces, iar prin intermediul persoanelor responsabile de relațiile cu publicul și jurnaliștii), pentru a asigura un mecanism mai eficient de protecție a vieții private, precum și a dreptului la informație.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova, nr.1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 29.03.2016, nr.78. [citat 15.03.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro
2. Legislația Republicii Moldova. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://weblex.md/item/view/id/0a7beefodbcob8a594624b6f82a3e09#A1>
3. Legislația Republicii Moldova. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://weblex.md/item/view/iddbtype/1/id/138c8e79b7edaacaf7a6ee91bd75e1ee>
4. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>
5. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU, 1948. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>
6. Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 26 octombrie 2021, §53-54. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://weblex.md/item/view/iddbtype/1/id/485c470524c9a7f21675d19bdde78416>

7. Eur-Lex. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62007CJ0073>
8. Regulamentul UE 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27.04.2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, , 4.5.2016, L 119/1. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
9. Eur-Lex. [citat 15.03.2022]. Disponibil: https://weblex.md/item/view/idbtype/1/id/c4b48ofoda5bd72286111567cc1c78c1#A56_2
10. Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Aprobat prin Hotărârea CSM nr.658/30 din 10.10.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* 24.11.2017, nr.411-420. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=374048&lang=1>
11. Case of Pfeifer v. Austria (Application no. 12556/03), Strasbourg, 15.11.2007. [citat 15.03.2022]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Pfeifer%20v.%20Austria%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-83294%22%5D%7D>